

”Styr om stadstrafiken med Spotify som förebild”

2016-07-12 07:06

DEBATT. Det pågår ett stort resursslöseri i Stockholmstrafiken och i hela den offentliga sektorn. Men metoder att lösa problemen finns hos framgångsrika it-företag, skriver Anders Gullberg, forskare KTH.

Daniel Ek och Martin Lorentzon, grundare av it-bolaget Spotify, har med rimliga krav på bostads-, utbildnings- och skatteområdena, satt press på våra politiker att genomföra nödvändiga reformer.

Ett än större bidrag till det svenska välfärdsbygget skulle de kunna ge genom att undervisa offentlig sektor om hur produktionen av tjänster kan gå till under den digitala eran. Ett exempel, där det offentliga har huvudrollen, är transportsektorn med en skrämmande låg effektivitet. Svensk Plattform för Urbana Transporter, SPUTIFY, är ett koncept som skulle öppna för genomgripande förändringar inom denna felorganiserade bransch och Sverige skulle åter bli ett föregångsland på digitaliseringens område.

Inom transportsektorn har offentlig sektor det direkta ansvaret för produktionen av nödvändiga bastjänster

Till bilden hör också en bristande samordning mellan de olika beslutsnivåerna och mellan trafikslagen när det gäller såväl planering och finansiering som drift och underhåll, med resultatet att de kapacitetsstarka och miljövänliga transportslagen inte prioriteras. När transportsektorns huvudmän kommer överens finns fungerande metoder till hands för att hantera problemen.

Ett exempel på misshushållningen är byggandet av motorvägar för flera tiotals miljarder kronor i Stockholmsregionen där bara några procent av huvudvägnätet någonsin drabbas av köer och då bara under begränsade delar av dygnet, veckan och året.

Utan stimulans att använda fordonen mer effektivt står 75 procent av sätena tomma i de återkommande bilköerna. Med en prioritering av spårtrafiken skulle mångdubbelt fler trafikanter kunna resa, samtidigt som den värdefulla stadsmarken kan reserveras för annat än transporter. Vilken företagsledare med ansvar för ”företaget Stockholmstrafiken” skulle våga möta aktieägarna efter ett sådant resursslöseri när metoder att lösa problemen finns att hämta hos framgångsrika it-företag?

Som Ek och Lorentzon påpekar är bostadsbristen och den höga beskattningen av arbetsinkomster ett gissel för många företag och medborgare. Lyckligtvis finns här en enkel och redan praktiserad, men ack så politiskt blockerad, metod för att råda bot på, eller i vart fall mildra, båda dessa problem. Receptet heter skatteväxling.

Med ökad beskattning av fastigheter (eller än hellre markvärden) som kompensation för sänkta marginalsatser lättas efterhand trycket på bostadsmarknaden. Att bara satsa på nyproduktion och lämna nyttjandet av bostadsstocken opåverkad är att avstå från gott och väl halva potentialen att öka utbudet av bostäder. Nuvarande stimulanser att behålla spatiösa bostäder har resulterat i mycket stora och lågt utnyttjade ytor, särskilt hos medelålders hushåll med utflugna barn. Kombinerade minskade marginalsatser och en rimlig markskatt med avgifter för spatiöst boende (en idé som den blivande högerledaren Gösta Bagge lanserade i Stockholms stadsfullmäktige redan 1919) ökar i ett slag dynamiken på såväl bostads- som arbetsmarknaden.

Det som utmärker framgångsrika it-företag är att de samordnar olika producenters utbud, tar vara på ledig kapacitet, individualiserar erbjudande till användarna, utvecklar prismodeller som optimerar användningen av infrastrukturen och inte minst att de skapar direkta relationer mellan användare och producenter som driver fram successiva innovationer.

Det som många it-företag också har lyckats med under det senaste decenniet, efter det att smarta mobiler fått en allmän utbredning, är att leverera tjänster så attraktiva att det varit svårt att tro att de alls skulle vara möjliga. Mycket har kunnat ske tack vare digitala, mer eller mindre öppna plattformar. Detta måste den offentligt kontrollerade delen av transportsektorn, som står inför stora ekonomiska och klimatmässiga utmaningar, ta efter.

Med framgångsrika internetföretag som förebild skulle En Svensk Plattform för Urbana Transporter, Spotify, kunna införas och fås att blomstra till gagn för trafikanter, näringsliv, skattebetalare och klimatet. Näringsdepartementets pågående arbete med den till hösten emotsedda infrastrukturpropositionen är ett lämpligt sammanhang att inleda arbetet.

Anders Gullberg, forskare KTH, medverkar i Mistras forskningsprogram om smart mobilitet och tillgänglighet.

Kortfilmen "[Storstadstrafik utan köer och trängsel](#)".

